

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Julkishallinnon aineistojen hyödyntämistä selvittävän työryhmän loppuraportti

Talousnäkömät

Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2020:54

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:54

Julkishallinnon aineistojen hyödyntämistä selvittävän työryhmän loppuraportti

Valtiovarainministeriö

ISBN PDF: 978-952-367-322-9

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö	15.6.2020	
Tekijät	Julkishallinnon aineistojen hyödyntämistä selvittävä työryhmä		
Julkaisun nimi	Julkishallinnon aineistojen hyödyntämistä selvittävän työryhmän loppuraportti		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:54		
Diaari/hankenumero	VN/5797/2020 ja VM086:00/2020	Teema	Talousnäkömät
ISBN PDF	978-952-367-322-9	ISSN PDF	1797-9714
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-322-9		
Sivumäärä	30	Kieli	Suomi
Asiasanat	tutkimusaineisto, tilastot, tilastoaineistot, talousnäkömät, julkishallinto, aineistot, tutkimustoiminta		
Tiivistelmä	<p>Tietoon perustuva päätöksenteko edellyttää nopeaan reagointiin kykenevää tutkimustoimintaa ja nopeasti saatavilla olevia tutkimusaineistoja. Päätöksentekoa tukeva tutkimus käyttää hyödykseen yhä enemmän julkishallinnossa syntyviä aineistoja. Aineistoja käytetään laajasti myös muussa tutkimustoiminnassa. Niitä yhdistellään myös muihin kuin viranomaistoiminnan aineistoihin.</p> <p>Suomessa on perinteisesti ollut muiden Pohjoismaiden ohella yhden maailman parhaista edellytyksistä tehdä tietoon pohjautuvaa politiikan valmistelutyötä ja tutkimusta. Erilaisten aineistojen määrän ja niiden käytön lisääntyessä on kuitenkin noussut esiin myös haasteita, joiden ratkaiseminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta aineistoista olisi mahdollisimman suuri hyöty yhteiskunnalle.</p> <p>Tässä raportissa esitellään julkishallinnon aineistojen hyödyntämisen kannalta keskeiset toimijat ja niiden roolit, kuvataan aineistokokonaisuuden ja siihen liittyvien prosessien nykytilaa ja esitetään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joilla aineistot saataisiin nykyistä paremmin yhteiskuntaa hyödyntävään käyttöön. Työryhmän suositukset kiteytyvät 11 tavoitteeseen, jotka käsittelevät aineistoja ja aineistoinfrastruktuuria yleisesti, luvanvaraisiin aineistoihin liittyviä prosesseja, aineistojärjestelmän rahoitusta ja aineistojen hinnoittelua sekä lainsäädäntöä.</p>		
Kustantaja	Valtiovarainministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	15.6.2020	
Författare	Arbetsgruppen som utrett utnyttjandet av material från den offentliga förvaltningen		
Publikationens titel	Slutrapport från arbetsgruppen som utrett utnyttjandet av material från den offentliga förvaltningen		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 2020:54		
Diarie-/ projektnummer	VN/5797/2020 ja VM086:00/2020	Tema	Ekonomiska utsikter
ISBN PDF	978-952-367-322-9	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-322-9		
Sidantal	30	Språk	Finska
Nyckelord	forskningsmaterial, statistik, statistiskt material, ekonomiska utsikter, offentlig förvaltning, material, forskningsverksamhet, ekonomiska utsikter		
Referat	<p>Kunskapsbaserat beslutsfattande förutsätter forskning som kan reagera kvickt och snabbt tillgängliga forskningsmaterial. Forskning som stöder beslutsfattandet utnyttjar allt mer material som uppkommer inom den offentliga förvaltningen. Materialet används i stor utsträckning också i annan forskning. Det kombineras också med annat material än myndighetsmaterial.</p> <p>Finland har traditionellt vid sidan av de övriga nordiska länderna haft de bästa förutsättningarna att utföra kunskapsbaserad politisk beredning och forskning. I och med att mängden olika material ökar och användningen av dem ökar har det dock också framkommit utmaningar som det är ytterst viktigt att lösa för att materialet ska vara till största möjliga nytta för samhället.</p> <p>I denna rapport presenteras de aktörer som är centrala med tanke på utnyttjandet av material från den offentliga förvaltningen och deras roller, beskrivs nuläget för materialhelheten och processerna i anslutning till den och presenteras konkreta åtgärdsförslag genom vilka materialet kan utnyttjas för att utnyttja samhället på ett ännu bättre sätt än för närvarande. Arbetsgruppens rekommendationer sammanfattas i 11 mål som gäller material och materialinfrastruktur i allmänhet, processer som hänför sig till tillståndspliktigt material, finansieringen av olika system och prissättningen av material samt lagstiftning.</p>		
Förläggare	Finansministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Finance	15 June 2020	
Authors	Working group on the utilisation of public administration materials		
Title of publication	Final report of the working group on the utilisation of public administration materials		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Finance 2020:54		
Register number	VN/5797/2020 and VM086:00/2020	Subject	Economic Prospects
ISBN PDF	978-952-367-322-9	ISSN (PDF)	1797-9714
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-322-9		
Pages	30	Language	Finnish
Keywords	research material, statistics, statistical data, economic outlook, public administration, materials, research activities, Economic Outlook		
<p>Abstract</p> <p>Evidence-based decision-making requires research activities capable of rapid reaction and depends on rapidly available research materials. More and more, research that supports decision-making is utilising materials generated by public administration. These materials are also widely used in other research activities, and are combined with materials produced by non-governmental operators.</p> <p>Finland and the other Nordic countries have traditionally had among the best conditions in the world for carrying out evidence-based policy preparation work and research. However, as the quantity of different materials and their rate of use increases, challenges have also emerged, and solving these is of paramount importance in order to ensure the maximum benefit to society.</p> <p>This report presents the key operators in the utilisation of public administration materials and outlines their roles, describes the current state of public administration materials and the related processes, and proposes concrete measures to make the materials more accessible to society. The working group's recommendations are summarised in 11 objectives, which deal with materials and material infrastructure in general, processes related to materials subject to authorisation, funding for the materials management system, pricing of materials and legislation.</p>			
Publisher	Ministry of Finance		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

Tiivistelmä	7
Johdanto	8
Toimeksianto.....	8
Taustaa	8
Tavoitetilan kuvaus.....	9
Raportin metodit, rajaukset ja rakenne.....	10
Työryhmä	11
Nykytila	12
Keskeiset toimijat ja roolit.....	12
Politiikan valmistelijat.....	12
Tutkijat	13
Aineistojen tuottajat.....	14
Aineistojen käsittelijät.....	14
Tilastokeskus	14
Findata	15
Infrastruktuurin ylläpitäjät.....	15
Rahoittaja	16
Aineistoista ja niiden käytöstä	17
Luvanvaraisten aineistojen lupa- ja käyttöprosessit.....	17
Rahoitusprosessi pl. kaupalliset käyttäjät	19
Lainsäädäntö.....	20
Tunnistetut kehitystarpeet ja toimenpide-ehdotukset	21
Julkishallinnon aineistojen saatavuus yleisesti ja aineistoinfrastruktuuri.....	21
Luvanvaraisiin aineistoihin liittyvät prosessit.....	23
Aineistojen käyttöluvut	23
Aineistojen muodostaminen.....	24
Aineistojen käyttö etäkäyttöjärjestelmässä	25
Yhteistyö luvanvaraisten aineistojen käytön kehittämisessä	26
Rahoitus / hinnoittelu.....	26
Yleiset lähtökohdat hinnoittelulle.....	26
Kehitysehdotukset rahoitusjärjestelmään ja hinnoitteluun	27
Lainsäädäntö.....	28
Liite 1: Raporttia varten haastatellut henkilöt	30

Tiivistelmä

Tietoon perustuva päätöksenteko edellyttää nopeaan reagointiin kykenevää tutkimustoimintaa ja nopeasti saatavilla olevia tutkimusaineistoja. Päätöksentekoa tukeva tutkimus käyttää hyödykseen yhä enemmän julkishallinnon, mukaan lukien tilastotoimi, ohessa syntyviä aineistoja. Aineistoja käytetään laajasti myös muussa tutkimustoiminnassa. Niitä yhdistellään myös muihin kuin viranomaistoiminnan aineistoihin.

Suomessa on saatavilla poikkeuksellisen kattavia, ajantasaisia ja luotettavia julkishallinnon aineistoja. Niiden laaja hyödynnettävyys on yksi tärkeä laadukkaan tietoon perustuvan päätöksenteon mahdollistaja, minkä lisäksi aineistoilla on suuri ja kasvava merkitys empiirisessä akateemisessa tutkimuksessa.

Suomessa on perinteisesti ollut muiden Pohjoismaiden ohella yhdet maailman parhaista edellytyksistä tehdä tietoon pohjautuvaa politiikan valmistelutyötä ja tutkimusta. Erilaisten aineistojen määrän ja niiden käytön lisääntyessä on kuitenkin noussut esiin myös haasteita, joiden ratkaiseminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta aineistoista olisi mahdollisimman suuri hyöty yhteiskunnalle.

Tässä raportissa esitellään julkishallinnon aineistojen hyödyntämisen kannalta keskeiset toimijat ja niiden roolit, kuvataan aineistokokonaisuuden ja siihen liittyvien prosessien nykytilaa ja esitetään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joilla aineistot saataisiin nykyistä paremmin yhteiskuntaa hyödyntävään käyttöön. Työryhmän suositukset kiteytyvät 11 tavoitteeseen, jotka käsittelevät aineistoja ja aineistoinfrastruktuuria yleisesti, luvanvaraisiin aineistoihin liittyviä prosesseja, aineistojärjestelmän rahoitusta ja aineistojen hinnoittelua sekä lainsäädäntöä.

Johdanto

Toimeksianto

Valtiovarainministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat asettaneet työryhmän, jonka tehtävänä on laatia suunnitelma julkishallinnon aineistojen hyödyntämisen parantamiseksi. Ryhmän toimintakausi on 9.3.-31.5.2020.

Työryhmän tehtävänä on 1) luoda kokonaiskuva nykytilanteesta sekä 2) määrittää ja aika- tauluttaa toimenpiteet, jotka toteuttamalla päästään tilanteeseen, jossa aineistot ovat tehokkaaseen analyysiin soveltuvassa muodossa, lupaprosessit yksinkertaisia ja aineistojen käyttöpalveluita tarjoavien organisaatioiden resursointi ja palveluiden hinnoitteluperiaatteet kunnossa. Järjestelmän tulee olla sellainen, että siihen voidaan joustavasti liittää uusia aineistotoimittajia. Toimenpiteet on tarkoituksenmukaista jakaa nykyisen lainsäädännön puitteissa toteutettavissa oleviin ja lainsäädäntömuutoksista hyötyviin tai niitä edellyttäviin toimenpiteisiin. Toimenpiteiden suunnittelussa on keskeistä ottaa tietosuojatarpeet huomioon.

Taustaa

Tietoon perustuva päätöksenteko edellyttää nopeaan reagointiin kykenevää tutkimustoimintaa ja nopeasti saatavilla olevia tutkimusaineistoja. Yhteiskuntapoliittiset tutkimus- ja selvitystehtävät ovat muodostuneet vakiintuneeksi osaksi hallitusohjelmia, ja tutkimusrahoitusta on suunnattu entistä enemmän strategisiin, nopeaa yhteiskuntapoliittista reagointia vaativiin aiheisiin.

Päätöksentekoa tukeva tutkimus käyttää hyödykseen yhä enemmän julkishallinnon, mukaan lukien tilastotoimi, ohessa syntyviä aineistoja. Tällainen tietoperusta on tarpeen esimerkiksi Suomea koskevassa yhteiskuntapoliittisessa tutkimuksessa, kuten perhevapaamallien vaikutuksia selvitetessä tai erilaisten yritystoimintaan liittyvien

politiikkatoiminen arvioinnissa. Aineistoja käytetään laajasti myös muussa soveltavassa tutkimuksessa sekä yhteiskuntatieteellisessä perustutkimuksessa. Niitä yhdistellään myös muihin kuin viranomaistoiminnan aineistoihin. Osa aineistoista on vapaasti saatavilla verkkoportaaleista¹. Merkittävä osa aineistoista on käytettävissä kuitenkin vain luvanvaraisesti.

Julkishallinnon aineistot on laaja termi, joka pitää sisällään monentyyppisiä aineistoja. Niitä ovat rekisterien ja tilastotiedon lisäksi monenlaiset muut aineistot, kuten muis-tiot, tieto prosesseista ja toimintatavoista, kartat, seurannat, ja erilaiset laskennat. Tämän työryhmän painopiste on luvanvaraisissa ja avoimesti saatavilla olevissa tilastoissa ja rekis-tereissä.

Suomessa on saatavilla poikkeuksellisen kattavia, ajantasaisia ja luotettavia aineistoja. Niiden laaja hyödynnettävyys on yksi tärkeä laadukkaan tietoon perustuvan päätöksenteon mahdollistaja, minkä lisäksi aineistoilla on suuri ja kasvava merkitys empiirisessä akateemi- sessä tutkimuksessa.

Tavoitetilan kuvaus

Suomen tulee tavoitella tilannetta, jossa maassamme on tunnetusti maailman parhaat edellytykset tehdä julkishallinnon aineistoja hyödyntävää politiikanvalmistelua, selvitys- työtä ja tutkimusta. Tavoitteen saavuttamiseksi erilaisiin rekistereihin kerääntyvät tiedot olisi saatava nykyistä tehokkaammin niitä tuottavilta ja käsitteleviltä tahoilta käyttäjille. Ai- neistojen tehokas hyödyntäminen edellyttää erityisesti seuraavia asioita:

- a. Julkishallinnon aineistojen saatavuus yleisesti ja aineistoinfrastruktuuri
 1. Tieto siitä, mitä aineistoja on olemassa ja miten niitä voi hyödyntää, on sel- keästi ja mahdollisimman kootusti dokumentoitu
 2. Aineistot ovat helposti hyödynnettävässä muodossa ja niiden muuttujaku- vaukset ovat kattavat ja selkeät
 3. Aineistot ovat yhdistettävissä toisiinsa useita aineistoja hyödyntävää ana- lyysia varten
 4. Aineistot ovat mahdollisuuksien mukaan saatavilla käyttäjän näkökulmasta ”yhdeltä luukulta”
 5. Avoimiin aineistoihin on olemassa helppokäyttöiset rajapinnat

¹ esim. <https://vipunen.fi>, <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>, <https://tiedejatutkimus.fi>

b. Luvanvaraisiin aineistoihin liittyvät prosessit

6. Luvanvaraisten, tietosuojalainsäädännön alaisten aineistojen lupaprosessit ovat sujuvia ja nopeita
7. Luvanvaraisten aineistojen käyttöön saamisen viiveet ovat kohtuulliset
8. Tietoturvallisten etäkäyttöjärjestelmien kautta aineistoja käytettäessä käyttöympäristöt ovat helppokäyttöisiä ja niissä on riittävästi laskentakapasiteettia.

c. Aineistojärjestelmän rahoitus ja aineistojen hinnoittelu

9. Maksulliset aineistot ja niiden käyttö on hinnoiteltu käyttäjille siten, että hinta kattaa niiden tarjoamisen rajakustannukset
10. Tutkimusaineistojen tarjonnan infrastruktuuri, kuten aineiston tuottajien rekisteriaineistojen kuvaus, aineiston käsittelijöiden valmisaineistojen suunnittelu ja ylläpito, aineistoja koskeva neuvonta ja ohjeistus sekä etäkäyttöjärjestelmien käyttäjäriippumaton ICT-infrastruktuuri rahoitetaan kohdennetulla budjettirahoituksella eikä tällaisia infrastruktuurikustannuksia kohdisteta käyttäjille

d. Lainsäädäntö

11. Aineistojen käyttöä koskeva lainsäädäntö on ajantasaista ja sen tulkinta yhdenmukaista

Raportissa esitettävät toimenpide-ehdotukset linkittyvät yllä listattuihin yleistavoitteisiin.

Raportin metodit, rajaukset ja rakenne

Tähän raporttiin on koottu julkishallinnon aineistojen parissa eri tavoin työskentelevien tahojen ymmärrys aineistojärjestelmän nykytilasta ja siihen liittyvistä haasteista sekä useita konkreettisia kehitysehdotuksia, joilla aineistot saataisiin nykyistä paremmin hyötykäyttöön.

Työryhmän kokoonpanossa on pyritty huomioimaan mahdollisimman kattavasti julkishallinnon aineistojen hyödyntämisen keskeiset osapuolet. Työryhmän jäsenillä on pitkäaikaista kokemusta julkishallinnon aineistoista niin rahoittajan, aineistojen tuottajan kuin aineistojen käyttäjänkin näkökulmasta. Työryhmän jäsenten tietopohjan lisäksi raporttia varten on haastateltu useita julkishallinnon aineistojen parissa työskenteleviä tahoja. Haastatteluista on saatu arvokasta tietoa nykytilanteen haasteista sekä siitä, miten tilannetta voisi parantaa. Työryhmän oman kokemuksen ja haastattelujen ohella raportissa on hyödynnetty muun muassa relevantteja asiakirjoja, lainsäädäntöä ja taloustieteen teoriaa.

Julkishallinnon aineisto on käsitteenä laaja. Se voi tarkoittaa esimerkiksi taulukko-, teksti- tai kuvamuodossa olevaa tietoa. Jotkin aineistot ovat avoimia, kun taas toisiin aineistoihin tarvitsee tietosuojasyistä erityisen käyttöluvan. Tätä raporttia ei ole rajattu koskemaan jotain tiettyä aineistotyyppiä. Pääpaino raportin suosituksissa on kuitenkin luvanvaraisiin aineistoihin liittyvissä haasteissa ja toimenpide-ehdotuksissa. Painotus johtuu ennen kaikkea siitä, että näiden aineistojen saatavuuteen liittyy tällä hetkellä erityisiä lainsäädännöllisiä ja käytännön haasteita.

Raportin aloittaa nykytilan kuvaus, jossa kuvataan julkishallinnon aineistojen tuottamiseen, käsittelyyn ja käyttämiseen osallistuvat keskeiset toimijat ja niiden roolit. Nykytilan kuvauksessa tarkastellaan lisäksi yleistasolla aineistoja ja niiden käyttöön liittyviä prosesseja sekä aineistojärjestelmän rahoitusta ja aineistoihin liittyvää lainsäädäntöä. Nykytilaolosuhteiden jälkeen hahmotetaan nykytilan puutteita ja haasteita verrattuna yllä listattuihin tavoitetilan tunnuspiirteisiin sekä esitetään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joiden avulla aineistoja saataisiin nykyistä paremmin yhteiskuntaa hyödyntävään käyttöön.

Työryhmä

Työryhmän puheenjohtajana toimi valtiovarainministeriön ylijohtaja Mikko Spolander ja varapuheenjohtajana Helsinki Graduate School of Economicsin (Helsinki GSE) akateeminen johtaja professori Otto Toivanen. Työryhmän varsinaisina jäseninä olivat tutkimusjohtaja Essi Eerola (VATT), professori Jani Erola (Turun yliopisto), johtaja Erja Heikkinen (opetus- ja kulttuuriministeriö), tilastotuotannon ylijohtaja Timo Koskimäki (Tilastokeskus) sekä strategijahtaja Liisa-Maria Voipio-Pulkki (sosiaali- ja terveysministeriö). Työryhmän työhön osallistuivat aktiivisesti myös johtaja Johanna Seppänen (Findata) sekä hallitusneuvos Katariina Simonen (opetus- ja kulttuuriministeriö). Ryhmän sihteerinä toimi projektipäällikkö Eero Nurmi (Helsinki GSE).

Nykytila

Keskeiset toimijat ja roolit

Politiikan valmistelijat

Politiikan valmistelijoilla tarkoitetaan tässä erityisesti virkamiehiä ja poliitikkoja, jotka tarvitsevat tyypillisesti verrattain lyhyellä viiveellä vastauksia johonkin välittömästi relevanttiin politiikkakysymykseen. Heidän kannaltaan keskeistä on se, että tarvittavat aineistot ovat nopeasti saatavilla.

Julkishallinnon rekisteriaineistoja ja muita aineistoja käytetään enenevässä määrin politiikan valmistelun eri vaiheissa. Niiden avulla saadaan aiempaa tarkempaa faktatietoa päätöksenteon tueksi. Hallituksen lainsäädäntöesityksiin tarvitaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten vaikutusten arviointi, minkä lisäksi viime vuosina on lisääntynyt myös erilaisten toimenpiteiden jälkikäteisarviointi. Esimerkiksi viime syksynä valmistui arviointi niin sanotun aktiivimallin vaikutuksista², ja toukokuussa 2020 saatiin tuloksia perustulokokeilusta³.

Politiikan valmistelun ripeä sykli edellyttää usein, että tutkittua tietoa on saatavilla merkittävästi lyhyemmällä viiveellä kuin mikä on tarpeen esimerkiksi tieteellisessä tutkimuskäytössä. Talousarvioprosessiin liittyvän poliittisen päätöksenteon tueksi tarvitaan laskelmia usein ainoastaan päivien viiveellä tai jopa saman päivän sisällä. Tämä on mahdollista vain, mikäli saatavilla on riittävä määrä avoimesti saatavilla olevia, riittävän yksityiskohtaisia aineistoja joilla voidaan vastata keskeisimpiin politiikkakysymyksiin.

Rekisteriaineistoja hyödynnetään laajasti myös esimerkiksi valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnassa (VN TEAS), jossa tilataan erilaisia selvityksiä ja tutkimuksia päätöksenteon, tiedolla johtamisen ja toimintakäytäntöjen tueksi. VN TEAS -toiminnassa tuloksia

2 VATT:n raportti aktiivimallin vaikutuksista: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-274-246-9>

3 VATT:n raportti perustulokokeilun tuloksista: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-274-234-6>

odotetaan usein alle vuoden kuluessa hankkeiden käynnistämisestä, mikä on tyypilliset aineistoviiveet huomioon ottaen kireä aikataulu erityisesti hankkeissa, joiden toteuttaminen edellyttää monipuolisten ja laajojen rekisteriaineistojen käyttöä.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman⁴ mukaan talouspoliittiset ”päätökset valmistellaan huolellisesti ja tutkimustietoon pohjautuen”. Aineistojen käyttöä vaativia kirjauksia on hallitusohjelmassa muuallakin, muun muassa ilmastopoliittisissa linjauksissa. Ilmastotoimenpiteitä arvioidaan ”vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden näkökulmasta”.

Tutkijat

Tutkijoilla tarkoitetaan tässä akateemista tai politiikkavaikutuksiin keskittyvää tutkimusta tekeviä henkilöitä, jotka tyypillisesti työskentelevät yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa, kuten Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL), Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksessa (ETLA), Palkansaajien tutkimuslaitoksessa (PT), Pellervon taloustutkimuksessa (PTT) tai Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksessa (VATT). He käyttävät julkishallinnon aineistoja uuden tiedon tuottamiseen yhteiskunnallisesti merkittävistä kysymyksistä ja osallistuvat myös politiikkatoimien arviointityöhön. Tutkijoille on aineistojen ajantasaisuuden, luotettavuuden saatavuuden lisäksi tärkeää niiden yhdistettävyyden muihin aineistoihin, sillä tutkimusta tehdään yhä useammin monen eri tutkimusalan rajapinnassa.

Julkishallinnon aineistojen hyödyntäminen akateemisessa tutkimuksessa on lisääntynyt voimakkaasti 2000-luvulla ja etenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana. Julkishallinnon aineistoja runsaasti hyödyntäviä aloja ovat esimerkiksi lääketiede ja taloustiede, mutta aineistoja käytetään paljon myös muissa yhteiskunta- ja luonnontieteissä.

Kattavat, luotettavat ja ajantasaiset rekisteriaineistot ovat yksi tärkeä edellytys laadukkaalle aineistoihin perustuvalle tutkimukselle. Aineistoilla tehtävästä tutkimuksesta kertyy paitsi arvokasta akateemista tietoa, myös tutkittua tietoa päätöksenteon tueksi.

Laadukkaat rekisteriaineistot ovat tarjonneet suomalaisille tutkijoille merkittävää kilpailuetua muun muassa yhteiskunta- ja lääketieteissä ja kilpailtaessa kansainvälisestä tutkimusrahoituksesta (esim. ERC). Ne ovat myös merkittävä vetovoimatekijä, kun Suomeen houkutelaa osaajia ja kansainvälisessä yhteistyössä tehtäviä tutkimusprojekteja. Kilpailuedun säilyminen ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys rekisteriaineistojen hyödyntämisen yleistyessä maailmalla.

4 Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>

Aineistojen tuottajat

Aineistoja tuottaa toiminnassaan suuri joukko julkishallinnon organisaatioita, kuten esimerkiksi Kansaneläkelaitos, Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos, sairaanhoitopiirit, Tulli, verotaja, ministeriöt ja ELY-keskukset. Nämä organisaatiot keräävät aineistoja lakiin perustuen, ylläpitävät erilaisia rekisterejä ja tarjoavat saataville erilaisia avoimia aineistoja. Ne osallistuvat myös luvanvaraisten aineistojen luvittamiseen ja käyttöön tarjoamiseen. Aineistojen tuottajien kannalta on keskeistä, että aineistotyöhön on saatavilla riittävät rahalliset - ja henkilöresurssit.

Aineistojen tuottajat muodostavat keräämistään tiedoista sekä tietosuojalainsäädännön alaisia rekisteriaineistoja että avoimia aineistoja, jotka ovat vapaasti kaikkien käytettävissä. Tietojen kerääminen liittyy tyypillisesti aineistojen tuottajien omiin tietotarpeisiin ja viranomaistehtäviin, mutta tuottajilla on myös keskeinen rooli siinä, että julkishallinnon aineistot ovat hyödynnettävissä politiikan valmistelussa, tutkimuksessa ja tilastoinnissa. Ne tarjoavat aineistoja tutkimuskäyttöön joko kaikille avoimesti, omien lupakäytäntöjensä mukaisesti tai esimerkiksi Tilastokeskuksen ja Findatan kautta. Käytännöt niin tietojen keräämisen, säilytyksen kuin edelleen luovuttamisenkin osalta vaihtelevat tuottajien välillä.

Aineistojen käsittelijät

Aineistojen käsittelijöillä tarkoitetaan toimijoita, joiden nimenomaisena tehtävänä on tarjota aineistoja politiikan valmistelu- ja tutkimuskäyttöön. Tällaisia tahoja Suomessa ovat erityisesti Tilastokeskus ja tänä vuonna toimintansa aloittanut Findata. Ne toimivat aineistoja kokoavina ja niitä käyttöön tarjoavina organisaatioina, keräten ja yhdistäen tietoja eri lähteistä, luoden niistä erityisesti politiikan valmistelu- ja tutkimuskäyttöön tarkoitettuja valmisaineistoja ja myöntäen niihin käyttö lupia silloin, kun kyse on tietosuojalainsäädännön piirissä olevista tiedoista. Näille toimijoille on tärkeää erityisesti selkeä lainsäädännöllinen mandaatti aineistojen käyttöön tarjoamiselle sekä ohjaavan ministeriön selkeät linjat esimerkiksi toiminnan prioriteeteista.

Tilastokeskus

Tilastokeskus perustettiin vuonna 1865 erityisesti tilastointia varten ja tuottaa valtaosan Suomen virallisista tilastoista. Tämän ydintehtävän lisäksi Tilastokeskus tarjoaa tutkimuskäyttöön suuren määrän erilaisia rekisteriaineistoja. Tutkijapalveluiden palvelujen kysyntä ja volyymit ovat kasvaneet voimakkaasti julkishallinnon aineistojen lisääntyneen käytön myötä. Viime vuosina se on johtanut tutkijapalveluiden ruuhkautumiseen ja siihen, että aineistot saadaan käyttöön aiempaa hitaammin.

Tilastokeskus tarjoaa valmisaineistoja sekä erilaisten ulkoisten aineistontuottajien, kuten esimerkiksi Kelan, aineistoja. Aineistojen käyttöön saaminen edellyttää käyttö lupaa, jonka perusteena voi tilastolain mukaan olla akateeminen tutkimus tai tilastollinen selvitys.

Tilastokeskuksen aineistoja käytetään pääosin Fiona-etäkäyttöjärjestelmän välityksellä, valtion erityistehtäväosakkuusyhtiö CSC:n palvelimilla.

Jotta aineistoja voi käyttää Fiona-etäkäyttöympäristössä organisaation tulee tehdä Tilastokeskuksen kanssa organisaatiosopimus aineistojen käytöstä. Sopimuksia tehdään vain suomalaisten organisaatioiden kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi ulkomaisissa yliopistoissa tai tutkimuslaitoksissa työskentelevät suomalaiset tutkijat voivat käyttää aineistoja vain, jos heillä on yhteys jonkin suomalaisen tutkimusorganisaation kautta. Aineistoja voidaan käyttää EU- ja ETA-maista sekä muutamista erikseen määritellyistä kolmansista maista.

Findata

Vuoden 2020 alussa toimintansa aloittanut tietolupaviranomainen Findata pyrkii tarjoamaan yhden luokun palvelun sosiaali- ja terveysalan aineistojen toissijaiseen käyttöön. Toissijaisella käytöllä tarkoitetaan esimerkiksi aineistojen tutkimuskäyttöä. Findatan toiminta perustuu lakiin sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä. Findata on itsenäinen viranomainen, joka toimii THL:n yhteydessä. Findatan tarjoamia aineistoja käytetään Tilastokeskuksen aineistojen tapaan etäkäyttöjärjestelmässä. Findatan aikeena on myös ajan myötä luoda omia valmisaineistoja.

Findatan etäkäyttöjärjestelmän käyttäminen ei edellytä organisaatiosopimusta. Aineistoja voidaan käyttää EU- ja ETA-maiden lisäksi kolmansista maista, mutta käyttö edellyttää erillisen sopimuksen tekemistä GDPR:n mukaisesti.

Infrastruktuurin ylläpitäjät

Aineistoinfrastruktuurilla tarkoitetaan ylläpitäjän käyttöön tarjoamaa laskenta- ja tallennus- ja tiedonsiirtokapasiteettia ylläpitopalveluineen, mikä mahdollistaa tietojen keräämisen, säilyttämisen ja käyttämisen. Infrastruktuuria ylläpidetään ja kehitetään hajautetusti eri valtionhallinnon organisaatioissa. Keskitetysti tietoteknisiä palveluita tarjoavat esimerkiksi Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori sekä valtion erityistehtäväosakkuusyhtiö CSC. Näille toimijoille on tärkeää erityisesti toiminnan riittävä resursointi. Palveluita tarjoavat myös lukuisat yksityiset toimijat.

Merkittävä osa julkishallinnon aineistojen käytöstä ja erityisesti tutkimuskäytöstä tapahtuu nykyään etäkäyttöyhteyden välityksellä, jossa aineistot eivät sijaitse käyttäjien omilla

kovalevyillä tai palvelimilla vaan erillisillä palvelimilla. Tämän aineistoinfrastruktuurin keskeinen ylläpitäjä ja kehittäjä on CSC. CSC:n erityistehtävä on tarjota suomalaisille yliopistoille, korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille ajantasaiset, kilpailukykyiset ja ammattimaisesti ylläpidetyt datanhallinnan ja tieteellisen laskennan palvelut. Tähän tarkoitukseen kohdennetaan rahoitus OKM:n pääluokasta korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osaston ja CSC:n välisellä sopimuksella. Erityistehtäväyhtiö on valtion in house -yksikkö. Sen osaminen on kaikkien hallinnonalojen ministeriöiden ostettavissa kilpailuttamatta myös tilanteissa, joissa joko avointa tai tietosuojalainsäädännön piirissä olevaa dataa halutaan saattaa eri tavoin hyödynnettäväksi. Yhtiön pääasiallisia asiakkaita ovat muut opetus- ja kulttuuriministeriön osastot, ministeriön toimialan organisaatiot, korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja muu julkinen hallinto. CSC on voittoa tavoittelematon yhtiö.

CSC on ollut mukana kehittämässä Tilastokeskuksen Fionaa ja Findatan käyttämää etäkäyttöjärjestelmää. Sekä Tilastokeskus että Findata ostavat nämä tarpeisiinsa räätälöidyt palvelut CSC:ltä. Palvelut sisältävät sekä laajan tietojärjestelmäkokonaisuuden ylläpidon ja jatkokehityksen että tarvittavan palvelinkapasiteetin. Palvelukokonaisuudet hinnoitellaan kustannusperusteisesti, kuitenkin niin, että niihin sisältyy myös yleiskustannuksia. Tilastokeskus ja Findata vyöryttävät palvelujen kustannukset osaksi aineistojen käyttäjille. CSC:n toiminta perustuu organisaatioiden kanssa tehtyihin sopimuksiin.

Rahoittaja

Niin aineistojen tuotanto, käsittely kuin käyttökin rahoitetaan pääasiassa julkisista varoista, jolloin viimesijaisena rahoittajana ovat veronmaksajat. Rahoitus kanavoituu eri tahoille muun muassa valtiovarainministeriön ja eri sektoriministeriöiden kautta. Ministeriöt huolehtivat säädöspohjasta, aineistojen tuottajien, käsittelijöiden ja käyttäjien rahoituksesta sekä ohjaavat alaistensa organisaatioiden toimintaa tulosohtausprosessissa esimerkiksi tulostavoitteiden kautta. Tavoitteena on, että julkishallinnon aineistoista koitua yhteinen hyöty on mahdollisimman suuri.

Aineistoista ja niiden käytöstä

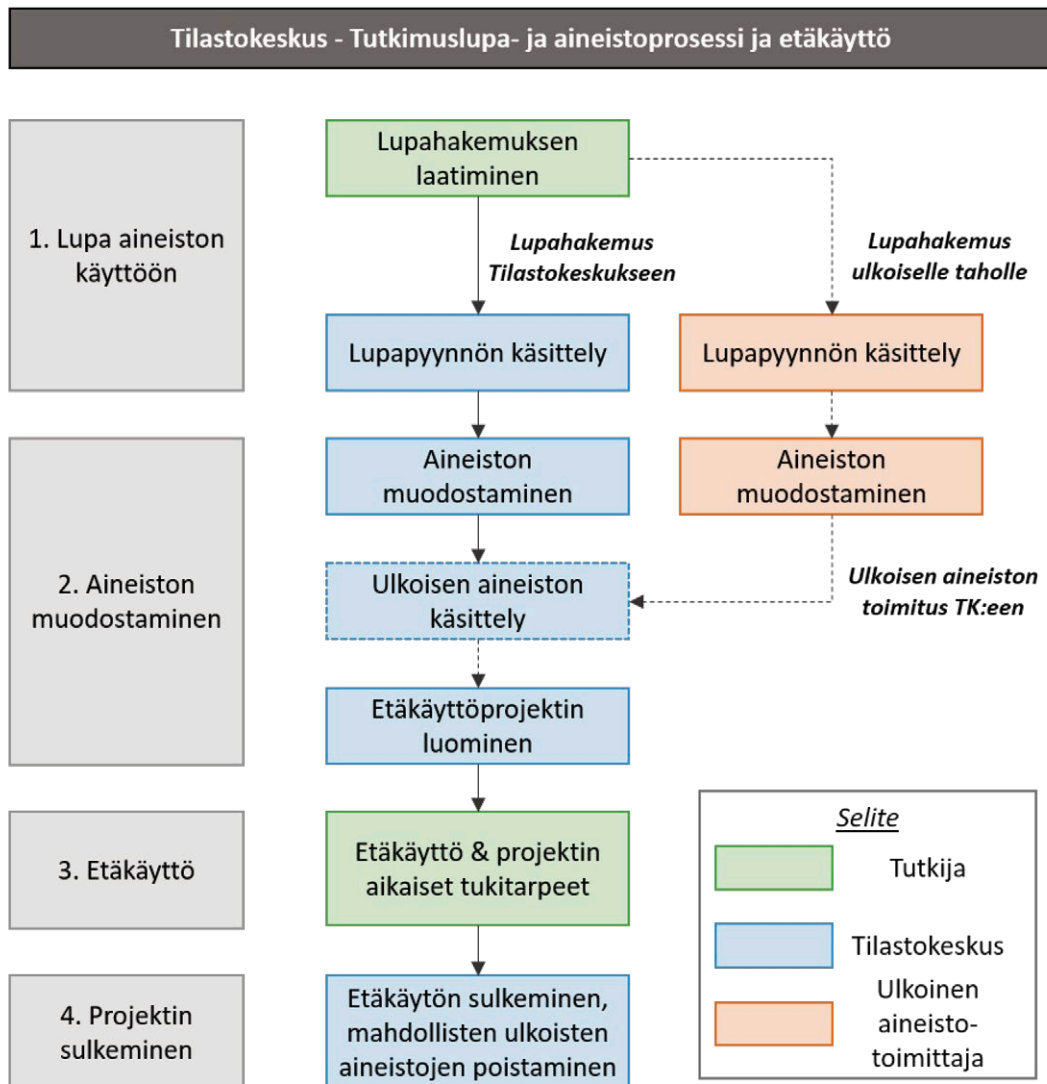
Julkishallinnon aineistoja kertyy suuria ja jatkuvasti kasvavia määriä eri julkishallinnon organisaatioiden toiminnassa. Osa aineistoista on niin sanottuja avoimia aineistoja, joita voi käyttää maksutta kuka tahansa haluamaansa tarkoitukseen. Lisäksi niin politiikan valmistelussa ja arvioinnissa kuin tutkimuksessa on usein tarvetta sellaisille aineistoille, jotka sisältävät joko henkilö- tai yritystason tietoa. Tällaisten aineistojen käyttäminen vaatii paitsi tietosuojalainsäädännön mukaista käyttöperustetta ja käyttö lupaa, myös tietoturvallisia ratkaisuja aineistojen siirtämiselle järjestelmästä toiseen ja niiden käytölle.

Luvanvaraisten aineistojen lupa- ja käyttöprosessit

Seuraavassa kuvataan luvanvaraisten aineistojen lupa- ja käyttöprosesseja. Ne ovat aineistojen käytön kannalta keskeisiä, sillä prosesseilla ja niiden sujuvuudella on merkittävä vaikutus siihen, millaisia aineistoja, millä edellytyksillä ja kuinka nopeasti on käyttöön saatavilla.

Luvanvaraisten aineistojen, kuten esimerkiksi Kelalta saatavien yksilötason sosiaaliturvatietojen käyttäminen edellyttää lupaa aineiston käyttöön. Aineistojen luvitusta ja käyttöä on keskitetty viime vuosina Tilastokeskukseen ja tämän vuoden alusta lukien myös Findataan. Tilastokeskuksesta on saatavilla runsaasti erilaisia yhteiskuntatieteiden hyödyntämiä aineistoja sekä valmisaineistoina suoraan ”hyllyltä” että erilaisina räätälöityinä aineistoina. Findata pyrkii tarjoamaan yhden luukun ratkaisun sosiaali- ja terveysalan aineistoihin ja luomaan myös valmisaineistoja Tilastokeskuksen tapaan.

Alla kuvassa 1 havainnollistetaan luvanvaraisten aineistojen lupa- ja käyttöprosessia tilanteessa, jossa aineistoihin haetaan käyttö lupaa Tilastokeskuksesta. Prosessit on jaettu neljään vaiheeseen, jotka ovat luvan hakeminen aineiston käyttöön, aineiston muodostaminen, aineiston käyttäminen sekä projektin sulkeminen.

Kuva 1: Tilastokeskuksen lupa- ja käyttöprosessi

1. Lupa aineiston käyttöön

Aineiston käyttöluvan saaminen edellyttää lupahakemuksen tekemistä. Lupaa on haettava tilanteesta riippuen joko yhdeltä tai useammalta viranomaiselta. Selvitys- ja tutkimushankkeissa yhdistetään tyypillisesti usean viranomaisen tietoja, jolloin lupaa voi joutua hakemaan useilta eri viranomaisilta. Aineiston käyttöluvassa määritellään muun muassa tietojen käyttötarkoitus, tarvittavat aineistot, tutkimuksessa tarvittavat tiedot, tutkijat, joilla on aineistoon pääsy sekä hankkeen kesto. Tilastokeskus ja mahdollinen ulkoinen taho, kuten Kela, käsittelevät lupahakemukset omien prosessiensa mukaisesti.

2. Aineistojen muodostaminen

Myöntävän käyttöluvan / käyttö lupien saamisen jälkeen seuraavana vaiheena on aineistojen muodostaminen. Tämän tekevät tahoillaan Tilastokeskus sellaisten aineistojen osalta, jotka sillä on hallussaan sekä mahdollinen ulkoinen taho. Ulkoinen toimija lähettää tämän jälkeen aineistonsa Tilastokeskukseen, joka käsittelee aineistoa esimerkiksi pseudonymisoidulla siinä mahdollisesti olevat henkilö- tai y-tunnukset. Kaikkien aineistojen ollessa valmiina luodaan etäkäyttöprojekti, johon aineistojen käyttäjät saavat käyttöoikeuden aineiston käyttöluvassa määritellyksi ajaksi.

3. Etäkäyttö

Aineistoja käytetään nykyään tyypillisesti Tilastokeskuksen (ja jatkossa myös Findatan) kautta etäkäyttöjärjestelmissä, jossa laskentakapasiteetista huolehtii CSC. Aineistot eivät ole tutkijoiden omilla tietokoneilla, vaan ne sijaitsevat CSC:n palvelimilla. Tutkijat eivät aineistojen tietoturvaan koskevien säännösten takia myöskään voi viedä itse etäkäyttöjärjestelmään tiedostoja tai ladata niitä järjestelmästä ulos, vaan aineistojen siirroista huolehtivat Tilastokeskuksen ja Findatan työntekijät. Yksittäisiä aineistoja voi saada käyttöön myös suoraan aineistoja tuottavalta viranomaiselta, jolloin niiden käyttöön liittyvät järjestelyt riippuvat viranomaisesta.

4. Projektin sulkeminen

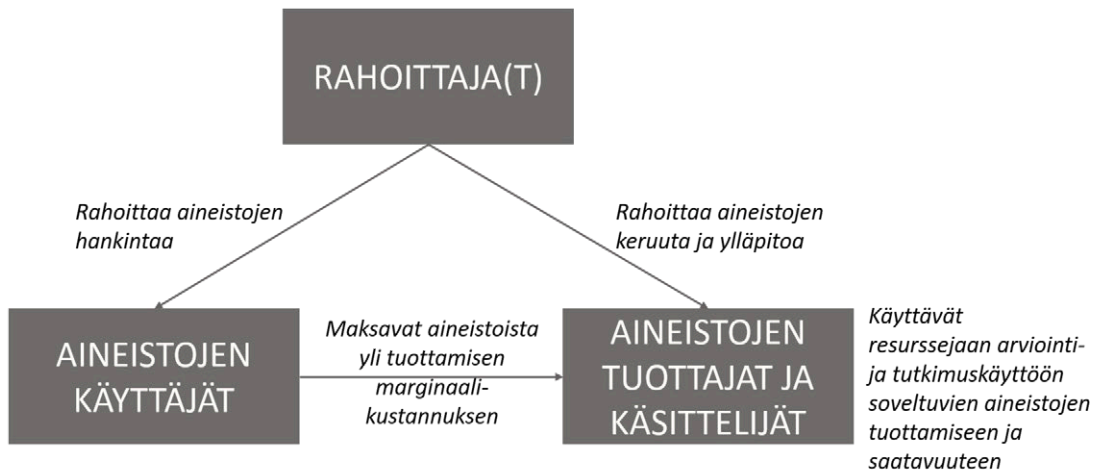
Hankkeelle käyttöluvassa määritellyn keston jälkeen etäkäyttöyhteys suljetaan ja aineistot hävitetään Tilastokeskuksen ja Findatan käytänteiden mukaisesti.

Rahoitusprosessi pl. kaupalliset käyttäjät

Julkishallinnon aineistojen tuottamisen, käsittelyn ja käytön rahoittavat valtaosin veronmaksajat. Kuva 2 esittää yleisellä tasolla rahoitusjärjestelmän rakennetta. Osa rahoituksesta kanavoituu suorana rahoituksena aineistojen tuottajille, käsittelijöille ja infrastruktuuritarjoajille. Ne kattavat tällä rahoituksella kiinteitä kustannuksiaan. Osa taas suunnataan tutkijoille esimerkiksi tutkimusrahoituksen muodossa. Tutkijat puolestaan rahoittavat maksullisten aineistojen käytön tutkimusrahoituksella, josta suuri osa tulee valtiolta esimerkiksi Suomen Akatemian ja muiden vastaavien rahoituskanavien kautta.

Aineistojen tuottajien ja käsittelijöiden kiinteät kustannukset eivät kaikilta osin tule katetuksi suoralla budjettirahoituksella. Aineistojen käyttäjät maksavat aineistopyyntönsä aiheuttamien lisä- eli marginaalikustannuksen lisäksi osan aineistojen tuottajien ja käsittelijöiden kiinteistä kustannuksista maksullisten aineistojen käytöstä suorittamallaan

maksuilla. Tällaiselle hinnoittelulle on perusta myös esimerkiksi valtiokonttorin määräyksessä⁵ maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta. Käytäntö ei kuitenkaan johda yhteiskunnan kannalta optimaaliseen aineistojen hinnoitteluun, kuten rahoitusta ja hinnoittelua käsittelevässä kehitystarveosiossa nähdään.

Kuva 2: Rahoituksen kanavoituminen aineistojärjestelmässä

Lainsäädäntö

Julkishallinnon aineistojen tuottamista, säilyttämistä ja käyttöä sääntelee suuri joukko eri alojen lakeja. Aineistojen käyttöä ohjaavat muiden muassa tietosuojalaki (5.12.2018/1050), EU:n tietosuoja-asetus ((EU) 2016/679) ja laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621). Aineistojen käsittelijöiden toimintaa puolestaan koskevat omat lakinsa. Tilastojen laadintaa ja sitä kautta Tilastokeskuksen toimintaa ohjaa tilastolaki (23.4.2004/280), Findatan toiminta puolestaan perustuu lakiin sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä (552/2019). Maksullisten aineistojen hinnoitteluun vaikuttaa esimerkiksi valtion maksuperustelaki (21.12.1992/150). Lisäksi aineistojärjestelmän eri osia sääntelee joukko erityislakeja.

Lainsäädännön sisällön lisäksi merkityksellistä on sen tulkinta. Julkishallinnon aineistoihin liittyvää lainsäädäntöä soveltaa suuri määrä eri toimijoita. Yhdenmukaisen tulkinnan varmistaminen eri toimijoiden välillä on haastavaa.

5 <https://www.valtiokonttori.fi/maaraykset-ja-ohjeet/maksullisen-toiminnan-kustannusvastaavuuslaskelman-laatiminen/#4e0eec3a>

Tunnistetut kehitystarpeet ja toimenpide-ehdotukset

Seuraavassa käsitellään julkishallinnon aineistoihin liittyviä kehitystarpeita ja ehdotetaan konkreettisia toimenpiteitä, joiden avulla aineistot saataisiin nykyistä nopeammin, kustannustehokkaammin ja laajemmin yhteiskunnan käyttöön. Kehitystarpeita ja toimenpide-ehdotuksia on noussut esiin niin ryhmän sisäisissä keskusteluissa ja kuin aineistojen parissa työskentelevien eri tahojen haastatteluissa.

Havaitut kehitystarpeet ja ehdotukset konkreettisiksi toimenpiteiksi on kytketty edellä johdannossa esiteltyihin aineistojen tehokasta hyödyntämistä edistäviin tavoitteisiin.

Julkishallinnon aineistojen saatavuus yleisesti ja aineistoinfrastruktuuri

Tavoite 1: Tiedon siitä, mitä aineistoja on olemassa ja miten niitä voi hyödyntää, tulisi olla selkeästi ja mahdollisimman kootusti dokumentoitu. Tavoitteen saavuttamiseen tähtäävä dokumentointityö on mahdollista aloittaa välittömästi.

Havaittu kehitystarve	Toimenpide-ehdotus
Julkishallinnon aineistoja tuottaa suuri määrä viranomaisia ja yksityisiä tahoja. Aineistojen käyttäjien on vaikeaa muodostaa kokonaiskuvaa siitä, mitä aineistoja on saatavilla, mikä johtaa aineistojen alikäyttöön.	Kootaan ja luetteloidaan tutkimuskäytön kannalta relevantit viranomaisaineistot kattavammin yhteisiin tutkimusaineistokatalogeihin.

Tavoite 2: Aineistot ovat ajantasaisia, helposti hyödynnettävissä muodossa ja niiden muuttujakuvaukset ovat kattavat ja selkeät. Tavoitteen saavuttamiseen tähtävien toimenpide-ehdotusten toteuttaminen on mahdollista aloittaa välittömästi.

Havaittu kehitystarve	Toimenpide-ehdotus
Aineistojen metadatojen kirjaamiseen liittyvät käytännöt ovat epäyhtenäiset ja metadatan laatu osittain heikkoa.	Kohdennetaan resursseja aineistojen metadatan laadun parantamiseen ja sen kirjaamistapojen yhtenäistämiseen.
Aineistojen syntyhetkestä niiden saamiseen tutkimus- ja selvityskäyttöön on joissakin tapauksissa pitkiä viiveitä.	Luovutetaan tietoja käyttöön myös mahdollisimman vähän käsiteltyinä ja mahdollisimman laajoina.

Tavoite 3: Aineistot ovat yhdistettävissä toisiinsa useita aineistoja hyödyntävää analyysia varten. Tavoitteen saavuttamiseen tähtäävä toimenpide-ehdotus edellyttää laajaa ja jatkuvaa yhteistyötä aineistoinfrastruktuuria määrittävien toimijoiden välillä.

Havaittu kehitystarve	Toimenpide-ehdotus
Julkishallinnon aineistoja tuottavat, muokkaavat ja säilyttävät lukuisat eri organisaatiot. Käytössä on runsaasti erilaisia järjestelmäratkaisuja, joista osa perustuu avoimeen ja osa puolestaan suljettuun lähdekoodiin. Käyttäjät tarvitsevat tyypillisesti aineistoja useasta eri lähteestä.	Pyritään siihen, että julkishallinnon aineistoinfrastruktuurin eri osat ovat yhteensopivia keskenään. Tämä helpottaisi aineistojen siirtämistä järjestelmistä toiseen ja niiden tuottajilta aineistojen käyttäjille.

Tavoite 4: Aineistot ovat mahdollisuuksien mukaan saatavilla käyttäjän näkökulmasta ”yhdeksi luokulta”. Tavoitteen saavuttamiseen tähtävien toimenpide-ehdotusten toteuttaminen on mahdollista aloittaa välittömästi siltä osin kuin lainsäädäntö ei osoit-taudu esteeksi.

Havaittu kehitystarve	Toimenpide-ehdotus
Aineistojen käyttöä koskevat viranomaisten käytännöt, jotka liittyvät muun muassa aineistoformaatteihin, hinnoitteluperusteisiin sekä lainsäädännön tulkittamiseen poikkeavat toisistaan. Tämä vaikeuttaa aineistojen käyttäjien toimintaa ja voi johtaa siihen, että käyttö painottuu aineistoihin, joita on helposti saatavilla eikä niihin, joiden käytöstä olisi yhteiskunnalle eniten hyötyä.	Keskitetään aineistojen tarjoamista aineistojen tuottajilta niiden käsittelijöille (ks. edellä nykytilan kuvaus). Lisäksi yhdenmukaistetaan käytäntöjä mm. aineistoformaatteihin, hinnoitteluperusteisiin sekä tulkintoihin esimerkiksi aineistojen luovuttamista koskevan lainsäädännön sisällöstä.
Suuri määrä julkishallinnon aineistoja on vajaakäytöllä. Yhtenä ongelman syynä on se, että aineistot ovat hajallaan eri julkishallinnon organisaatioissa.	Kerätään aineistoja niiden tuottajilta aineistojen käsittelijöille nykyistä laajemmin ja ajantasaisemmin voimassa olevan lainsäädännön mahdollistamissa rajoissa.

Tavoite 5: Avoimiin aineistoihin on olemassa helppokäyttöiset rajapinnat. Tavoitteen saavuttamiseen tähtäävät toimenpiteet on mahdollista aloittaa välittömästi.

Helppokäyttöisillä rajapinnoilla tarkoitetaan tässä erityisesti standardeja, jotka liittyvät aineistojen poimintaan erilaisista tietokannoista.

Luvanvaraisiin aineistoihin liittyvät prosessit

Seuraavat toimenpide-ehdotukset liittyvät erityisesti sellaisiin aineistoihin, joiden käyttö politiikan valmistelussa tai tutkimuksessa edellyttää tietosuojasyistä lupaa aineiston käyttöön. Näitä aineistoja luvittavat niitä tuottavat viranomaiset sekä aineistojen käsittelijät, kuten Tilastokeskus ja nykyisin myös Findata. Aineistoja käytetään tyypillisesti etäkäyttöjärjestelmän välityksellä. Toimenpide-ehdotuksista useat liittyvätkin esimerkiksi aineistojen käytön osalta Tilastokeskuksen etäkäyttöjärjestelmä Fionaa koskeviin käytäntöihin. Findatan etäkäyttöjärjestelmästä ei ole vielä käytännön kokemuksia, mutta se on perusrakenteeltaan samankaltainen kuin Fiona.

Aineistojen käyttöluvat

Tavoite 6: Luvanvaraisten, tietosuojalainsäädännön alaisten aineistojen lupaprosessit ovat sujuvia ja nopeita. Tavoitteen saavuttamiseen tähtäävät toimenpide-ehdotukset edellyttävät osittain investointeja ja mahdollisesti myös lainsäädäntömuutoksia. Menettelytapoihin liittyviä toimenpide-ehdotusten kohtia on kuitenkin mahdollista toteuttaa välittömästi.

Havaittu kehitystarve	Toimenpide-ehdotus
Lupahakemusten käsittelyä hankaloittaa nykytilanteessa se, että hakemukset toimitetaan tyypillisesti sähköpostin liitteenä elektronisten lupajärjestelmien sijaan. Esimerkiksi Tilastokeskuksessa on myös havaittu, että saapuvat hakemukset ovat usein puutteellisia . Täydennysten ja korjausten pyytäminen aineistoihin vie työaikaa, joka voitaisiin käyttää paremmin.	Otetaan Tilastokeskuksessa käyttöön (Findatassa hakemusprosessi jo sähköinen) sähköinen lupakäsittelyjärjestelmä ja parannetaan lupakäsittelyn ohjeistusta . Lupakäsittelyyn liittyviä käytänteitä kuten lausuntoprosesseja ja muita päätöksentekomenettelyjä virtaviivaistetaan toimijoiden sisällä ja harmonisoidaan toimijoiden välillä.
Politiikanvalmistelussa ja tutkimuksessa yhdistetään tyypillisesti useiden eri rekisteriviranomaisten aineistoja. Tämä johtaa siihen, että aineistojen käyttöön saamiseksi täytyy käydä läpi useita erilaisia viranomaisten aineistolupaprosesseja . Lupa esimerkiksi Trafín valmisaineistojen käyttöön pitää hakea erikseen Trafilta, vaikka aineistot olisivat jo valmiiksi Tilastokeskuksessa. Viranomaiset voivat tulkita lainsäädäntöä toisistaan poikkeavasti, mikä lisää vaikeuserrointa entisestään.	Selvitetään lainsäädännöllisiä mahdollisuuksia ja menettelytapoja keskittää tutkimusaineistojen luvitusta. Selvitetään myös Tilastokeskuksen ja Findatan mahdollisuudet toimia nykyistä laajemmin keskitettyinä luvittajina.
Findatalla ja Tilastokeskuksella on eriäviä käytäntöjä sen suhteen, miten asiakasorganisaatioiden kanssa sovitaan etäkäytöstä ja pitääkö tutkijan työskentelyorganisaation kanssa tehdä erillinen sopimus etäkäytöstä . Myös käytännöt siinä, voiko aineistoja käyttää etäkäytön kautta EU-alueen ulkopuolelta ja miten aineiston käyttö EU-maista käsin järjestetään, eroavat toisistaan. Myös tietoturvaratkaisut ovat erilaiset.	Selvitetään Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden ja Findatan sopimuskäytännöt ja aineistojen käyttö ulkomailta käsin ja yhtenäistetään käytäntöjä.
Käytännöt kyselydatojen ja rekisteriaineistojen yhdistämisen lupaperiaatteista ovat aineistojen käyttäjien näkökulmasta epäselviä . Tämä vaikeuttaa aineistojen yhdistämistä.	Tietosuojavaltuutettu ja aineistojen käsittelijät laativat yhteistyössä ohjeen tietojen kerääjille vastaajien informoinnista aineistojen yhdistelystä.

Aineistojen muodostaminen

Tavoite 7: Luvanvaraisten aineistojen käyttöön saamisen viiveet ovat kohtuulliset. Tavoitteen saavuttamiseen tähtäävien toimenpide-ehdotusten toteuttaminen on mahdollista aloittaa välittömästi.

Havaittu kehitystarve	Toimenpide-ehdotus
Aineistojen toimitusajat ovat pitkiä . Viranomaisilta on saatavilla niin sanottuja valmisaineistoja, jotka sisältävät tietyt muututjat ja joista on usein olemassa aineistokuvaukset, sekä räätälöityjä aineistoja, jotka luodaan yksittäisen käyttäjän tarpeen mukaisesti. Jälkimmäisten luominen on työvoimaintensiivistä. Esimerkiksi Tilastokeskuksen mediaanitoimitusaika valmisaineistoille oli vuonna 2019 arviolta 80 päivää, kun taas räätälöityjen aineistotoimitusten mediaanitoimitusaika oli 210 päivää.	Aineistojen käsittelijät lisäävät valmisaineistojen määrää ja arvioivat valmisaineistoiksi muodostettavien kokonaisuuksien tarvetta yhdessä käyttäjien kanssa . Aineistojen räätälöinnin tarve säilyy jatkossakin, mutta tunnistamalla laajemmin aineistot, joille on paljon kysyntää, tämän aikaa vievän työn määrää voitaisiin merkittävästi vähentää.

<p>Aineistojen hakeminen useilta eri viranomaisilta aiheuttaa ylimääräistä työtä aineistojen käyttäjille, tuottajille ja käsittelijöille. Käyttäjät joutuvat tutustumaan useiden eri tuottajien aineistotarjontaan ja lupaprosesseihin. Tuottajat joutuvat käsittelemään lupahakemuksia ja toimittamaan aineistoja toistuvasti aineistojen käsittelijöille. Aineistojen käsittelijät joutuvat hallinnoimaan useilta viranomaisilta tulevia lupapäätöksiä ja aineistotoimituksia.</p>	<p>Hyödynnetään nykyinsäädännön mahdollisuuksia aiempaa laajemmin siten, että aineistojen käsittelijät keräisivät aiempaa enemmän aineistoja rekisteriviranomaisilta. Näin nykyistä useampi aineisto olisi saatavilla yhdestä osoitteesta, joka on erikoistunut aineistojen luvittamiseen. Tämä myös vähentäisi ja säännönmukaistaisi dataliikennettä aineistojen tuottajien ja aineistojen käsittelijöiden välillä. Selvitetään tarvittavat lakimuutokset, jotka parantaisivat aineiston käsittelijöiden mahdollisuuksia aineistojen säilyttämiseen.</p>
---	--

Aineistojen käyttö etäkäyttöjärjestelmässä

Tavoite 8: Aineistojen käyttöjärjestelmät ovat helppokäyttöisiä ja niissä on riittävästi laskentakapasiteettia tilanteissa, joissa aineistoja käytetään erityisen etäkäyttöjärjestelmän kautta. Tavoitteen saavuttamiseen tähtäävät toimenpide-ehdotukset edellyttävät investointeja esimerkiksi tulostiedostojen automaattiseen tarkastamiseen. Ehdotukset olisivat tästä huolimatta toteutettavissa verrattain nopeasti.

Havaittu kehitystarve	Toimenpide-ehdotus
<p>Tietosuojalainsäädännön kannalta herkkien aineistojen käyttö edellyttää kontrollia siitä, ettei etäkäyttöjärjestelmää oteta ulos sellaisia tuloksia, jotka vaarantavat tietosuojan. Nykyisellään ulos otettujen tulosten tarkastaminen on käsi-työtä, johon kuluu merkittävä määrä korkeasti koulutettujen työntekijöiden työtunteja.</p>	<p>Otetaan käyttöön tulosten koneellinen tarkastaminen ja/tai manuaalinen satunnaistarkastaminen. Tämä nopeuttaisi tulosten ulos ottamista, parantaisi tarkastamisen laatua sekä vapauttaisi työtunteja tuottavuudeltaan korkeampaan työhön.</p>
<p>Nykytilanteessa tulosten ulosottaminen etäkäyttöjärjestelmästä edellyttää aineistojen käsittelijälle osoitettua ja yksilöityä pyyntöä, jossa nimetään tulostiedostot, jotka halutaan ottaa järjestelmästä ulos. Tämä tuo viiveitä ulos ottamiseen ja työllistää aineistojen käsittelijöitä.</p>	<p>Mahdollistetaan käyttäjille tulosten ulos ottaminen itse automaattitarkastuksen jälkeen huolehtien samalla mahdollisuudesta tarkastaa ulos viedyt tulostiedostot jälkikäteen myös manuaalisesti. Parannetaan samalla aineistojen käyttäjien tietämystä tietosuojakysymyksistä ja tietosuojalainsäädännöstä. Tämä säästäisi niin käyttäjien kuin aineistojen käsittelijöiden aikaa. Edellyttää koneellisen tarkastamisen tai satunnaistarkastamisen käyttöönottoa. Tämäntapainen järjestely on käytössä Ruotsin Tilastokeskuksen etäkäyttöjärjestelmä Monassa.</p>
<p>Tutkijoiden omien koodien sisään vienti etäkäyttöjärjestelmään sekä esimerkiksi erilaisten kirjastojen asentaminen etäkäyttöjärjestelmässä oleviin ohjelmiin edellyttää niin ikään pyyntöä aineistojen käsittelijälle. Ongelmat ovat vastaavat kuin yllä.</p>	<p>Mahdollistetaan käyttäjille esim. omien koodien vieminen etäkäyttöjärjestelmään ja ”kirjastojen” asentaminen ohjelmiin. Tämäntapainen järjestely on käytössä Ruotsin Tilastokeskuksen etäkäyttöjärjestelmä Monassa.</p>
<p>Fiona-etäkäyttöjärjestelmässä aineistoja voi käyttää vain EU- tai ETA-maissa sekä muutamissa erikseen määritellyissä maissa. Tämä aiheuttaa usein ongelmia, kun suomalainen tutkija lähtee tutkimusvierailulle ulkomaille. Findatassa vastaavaa maantieteellistä rajoitetta käytölle ei ole.</p>	<p>Selvitetään etäkäytön laajempi käyttömahdollisuus maantieteellisesti ja yhtenäistetään tältä osin Tilastokeskuksen tutkijapalvelun ja Findatan käytäntöjä ottaen huomioon asiaa sääntelevä EU-lainsäädäntö ja tietosuojavaltuutetun ratkaisut.</p>

Yhteistyö luvanvaraisten aineistojen käytön kehittämisessä

Alla esitetyt toimenpide-ehdotukset liittyvät yhteistyörakenteiden luomiseen ja monipuolistamiseen relevanttien toimijoiden välillä. Yhteistyön tiivistäminen on mahdollista aloittaa välittömästi.

Havaittu kehitystarve	Toimenpide-ehdotus
Yksi politiikan valmistelun ja arvioinnin osa-alue, jossa julkishallinnon aineistoja hyödynnetään runsaasti, ovat valtioneuvoston tutkimus- ja kehitystoiminnan VN TEAS -hankkeet. Hankkeissa edellytetään tuloksia usein noin vuoden kuluessa hankkeen käynnistämistä, mikä on tyyppilliset aineistoviiveet huomioon ottaen haastava aikataulu. Hankkeiden valmistelijalla valtioneuvostossa ei välttämättä ole parasta asiantuntijuutta aineistoista, ja toisaalta aineistotarpeet voivat tulla yllättäen aineistojen käsittelijöille ja tuottajille.	Kutsutaan aineistojen käsittelijöiden edustaja(t) mukaan yhteiskehittämislaisuuksiin, joissa VN TEAS –hankkeiden hakukuulutuksia valmistellaan. Näin palveluntarjoajat voivat paremmin arvioida hakukuulutukseen tulevien hankkeiden aineistotarpeita ja valmistautua niihin etukäteen.
Etäkäyttöympäristöjen ja niiden käyttöliittymien kehittämiseen ei nykyisellään ole pysyväisluonteista rakennetta. Olemassa olevissa yhteistyöryhmissä on mukana asiantuntijoita verrattain suppealla skaalalla lähinnä aineistojen käsittelijäorganisaatioista sekä infrastruktuurin tarjoajaorganisaatioista.	Luodaan pysyvämpi rakenne etäkäyttöympäristöjen ja niiden käyttöliittymien kehittämiseen ja otetaan kehitystyön suunnitteluun mukaan nykyistä laajempi joukko loppukäyttäjiä ja tietojärjestelmätieteen asiantuntijoita esimerkiksi yliopistoista.
Valmisaineistot eivät kaikilta osin vastaa tutkijoiden tarpeita. Nykyäänkin on esimerkkejä yhteistyöstä esimerkiksi Tilastokeskuksen ja esim. VATTin välillä valmisaineistojen kehittämisessä, mutta yhteistyö on ad hoc -pohjaista.	Systematisoidaan yhteistyö valmisaineistojen kehittämisessä aineistojen käsittelijöiden ja aineistoja käyttävien tutkijoiden kesken. Tässä yhteydessä edistetään tutkijoiden mahdollisuutta osallistua jonkin rajatun aineistokokonaisuuden kehitystyöhön ilman palvelussuhdetta TK:een.

Rahoitus / hinnoittelu

Kuten nykytilaa kuvaavassa osiossa todettiin, sekä avoimien että luvanvaraisten julkishallinnon aineistojen tuotanto ja käyttö rahoitetaan valtaosin veronmaksajien rahoilla. Seuraavassa käsitellään peruseriaatteita, joita olisi tärkeää huomioida sekä rahoitusjärjestelmän kokonaisuuden että aineistojen hinnoittelun kehittämisessä.

Yleiset lähtökohdat hinnoittelulle

Julkishallinnon aineistojen rahoitusjärjestelmää ja hinnoittelua suunniteltaessa on keskeistä kustannusten jaottelu kiinteisiin kustannuksiin ja rajakustannuksiin. Kiinteillä kustannuksilla tarkoitetaan sellaisia kustannuksia, jotka eivät riipu toiminnan volyyminä, kuten esimerkiksi yhden uuden tutkimusprojektin aineistolupahakemuksen käsittelystä. Rajakustannuksilla puolestaan tarkoitetaan niitä kustannuksia, joita yksittäinen uusi projekti tai käynnissä olevan projektin hallinnointi aiheuttaa. Kiinteiden kustannusten ja rajakustannusten välillä on yhteys. Rajakustannuksia voidaan esimerkiksi alentaa investoinnilla, joka kasvattaa kiinteitä

kustannuksia. Lisäksi kiinteiden ja rajakustannusten erottelu ei aina ole yksinkertaista. Esimerkiksi, onko lisähenkilön palkkaaminen lupakäsittelyyn rajakustannus viimeisimmälle projektille vai kapasiteettia lisäävä investointi, joka kasvattaa kiinteitä kustannuksia.

Peruseriaatteena tulisi olla rajakustannushinnoittelu, sillä se maksimoi aineistoista koituvan yhteiskunnallisen hyödyn. Rajakustannuksena ovat tässä tapauksessa esimerkiksi uuden projektin edellyttämät työtunnit. Rajakustannuseriaatteen vastaista hinnoittelua on sen sijaan esimerkiksi se, että IT-infran tarjoava organisaatio sisällyttää laitteiston hintaan muuta kuin ne lisäkustannukset, joita aiheutuu laskentakapasiteetin ja tallennustilan allokoinnista käyttäjälle. Rajakustannushinnoittelu siis määritelmällisesti kattaa vain osan toiminnan kustannuksista.

Kustannusten jaottelun lisäksi rahoitusrakenteessa ja hinnoittelussa on syytä huomioida erilaiset käyttötarkoitukset. Näistä keskeisimmät ovat 1. politiikan valmistelu, seuranta ja tutkimus sekä 2. kaupallinen käyttö. Kaupallisen käytön osalta voi olla suurta vaihtelua siinä, mikä osa hyödyistä kohdistuu suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä näkökohta tulisi ottaa huomioon aineistojen hinnoittelua suunniteltaessa.

Kehitysehdotukset rahoitusjärjestelmään ja hinnoitteluun

Tavoite 9: Maksulliset aineistot ja niiden käyttö on hinnoiteltu käyttäjille siten, että hinta kattaa niiden tarjoamisen rajakustannukset. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää rahoitusresurssien uudelleenallokaatiota toimijoiden välillä ja hinnoittelukäytäntöjen muuttamista sekä lainsäädännön uudistamista.

Tavoite 10: Tutkimusaineistojen tarjonnan infrastruktuuri kuten aineiston tuottajien rekisteriaineistojen kuvaus, aineiston käsittelijöiden valmisaineistojen suunnittelu ja ylläpito, aineistoja koskeva neuvonta ja ohjeistus sekä etäkäyttöjärjestelmien käyttäjäriippumaton ICT-infrastruktuuri rahoitetaan kohdennetulla budjettirahoituksella eikä tällaisia infrastruktuurikustannuksia kohdisteta käyttäjille. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää rahoitusresurssien uudelleenallokaatiota toimijoiden välillä ja hinnoittelukäytäntöjen muuttamista sekä lainsäädännön uudistamista.

Kun aineistojen käyttötarkoituksena on politiikan valmistelu, -seuranta tai tutkimus, hyvänä lähtökohtana hinnoittelulle on, että veronmaksajat kattavat kustannukset kokonaisuudessaan. Keskeisimpänä kysymyksenä on, mitä kautta rahoitus ohjataan. Hyvänä lähtökohtana voidaan pitää sitä, että aineistoja tuottavilla ja käsittelevillä tahoilla on sellaiset resurssit kiinteiden kulujen kattamiseen ja investointeihin, että käytettävissä olevien aineistojen määrä ja niiden käyttömahdollisuudet ovat optimaalisella tasolla. Käyttäjien puolestaan tulisi maksaa aineistojen käytöstä rajakustannusten verran, ei enempää tai vähempää. Tätä varten rahoitusjärjestelmä ohjaa osan rahoituksesta käyttäjille eri kanavia käyttäen.

Verrattuna nykytilanteeseen tämä tarkoittaisi todennäköisesti sitä, että aineistoja tuottaville ja käsitteleville tahoille tulisi suunnata suhteessa suurempi osa rahoituksesta. Aineistoja käyttäville tahoille tulisi puolestaan ohjata nykyistä pienempi osa rahoituksesta. Vastaavasti aineistojen ja niiden käytön hinnoittelua tulisi laskea nykytilanteeseen verrattuna. Haastavia kysymyksiä ovat kiinteiden kustannusten oikean tason ja toisaalta rajakustannusten suuruuden määrittäminen sekä sen varmistaminen, että aineistojen tuottajilla ja käsittelijöillä on riittävät kannustimet investoida uusiin aineistoihin ja toimintamuotoihin. Kannustimien varmistamisessa valtionhallinnon sisäiset ohjauskeinot ovat keskiössä.

Kaupallisen käytön osalta rajakustannusperiaatteen soveltaminen edistäisi globaalia hyvinvointia. Jos käytöstä syntyvät hyödyt kohdistuvat suurelta osin suomalaiselle yhteiskunnalle, on perusteltua soveltaa rajakustannushinnoittelua. Muissa tapauksissa voi olla syytä poiketa rajakustannushinnoittelusta.

Tässä esitetty on pääosin linjassa PSI-direktiivin ((EU) 2019/1024) lähtökohtien kanssa. PSI-direktiivi lähtee siitä, että julkisen sektorin elimet eivät saa periä marginaalikustannuksia korkeampia kustannuksia asiakirjojen uudelleenkäytöstä muulloin kuin tapauksessa, jossa tiedon luovuttajana on julkisen sektorin elin, jonka on tuotettava tuloja kattaakseen ”huomattavan osan” julkisen tehtävänsä hoitamisesta aiheutuvista kustannuksista. Tällainen toimija saa periä kustannusten lisäksi ”kohtuullisen tuoton”. Direktiivi mahdollistaa myös hinnoittelun eriyttämisen esimerkiksi kaupallisten ja ei-kaupallisten toimijoiden välillä.

Yhteenveto rahoituksen ja hinnoittelun peruseriaatteista ja kehitysehdotuksista
Aineistojen tuottajille ja käsittelijöille tulisi osoittaa riittävät resurssit kiinteiden kustannusten ja yhteiskunnallisesti järkevien investointien kattamiseen sekä nykyistä suurempi osuus kokonaisrahoituksesta.
Rahoittajatahojen (=ministeriöt) tulisi panostaa valvonta- ja ohjausosaamiseen sekä kannustaa palvelujen laadun nostoon.
Aineistojen hinnoittelun peruseriaatteena tulisi olla rajakustannushinnoittelu.
Kaupalliseen käyttöön on perusteltua soveltaa rajakustannushinnoittelua, mikäli aineistojen käytöstä syntyvät hyödyt kohdistuvat suurelta osin suomalaiselle yhteiskunnalle. Muissa tapauksissa voi olla syytä poiketa rajakustannushinnoittelusta.

Lainsäädäntö

Tavoite 11: Aineistojen käyttöä koskeva lainsäädäntö on ajantasaista ja sen tulkinta yhdenmukaista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kokonaisvaltaista lainsäädännön uudistamista.

Julkishallinnon aineistojen käyttöä säätelevät useat lait, jotka ovat aukkoisia ja osittain jopa keskenään ristiriitaisia. Kuitenkin nyt täytäntöön pantavana oleva PSI-direktiivi luo yhtenäisempää pohjaa sääntelylle sekä tulevien lainsäädäntömuutosten että muiden

ohjaukskeinojen kautta. Direktiivin keskeiset periaatteet, kuten uudelleenkäytön periaatteellinen maksuttomuus sekä syrjintäkielto, tulevat huomioon otetuiksi tulevan lainsäädännön valmistelussa. Lainsäädäntöpuutteiden korjaamiseksi tarvittaisiin yli hallituskauden ulottuva lainsäädäntöohjelma, ottaen huomioon myös EU-säätelyn kehitysvaiheen alalla.

Tässä raportissa ei oteta tarkemmin kantaa kokonaisuudistuksen sisältöön. Valtaosa työryhmän ehdotuksista on sellaisia, jotka voidaan toteuttaa nykyisen lainsäädännön puitteissa. Seuraavassa esitetään kuitenkin joitain yksittäisiä lainsäädännöllisiä toimenpide-ehdotuksia.

Havaittu kehitystarve	Toimenpide-ehdotus
Tilastolaki mahdollistaa Tilastokeskuksen toimimisen aktiivisesti vain niiden tietoaineistojen osalta, jotka on hankittu Tilastokeskukseen tai jotka muut tilastoviranomaiset (esim. Tulli) ovat hankkineet tilastolainsäädännön perusteella. Aineistojen kerääminen Tilastokeskukseen edellyttää nykyisin puitteissa tilastointitarkoitusta, eli pelkästään tutkimustarkoitusta varten ei voida kerätä aineistoja.	Lisätään tilastolakiin toisilain mukainen kirjaus siitä, että Tilastokeskus voi koostaa tutkimuskäyttöön myös sellaisia valmisaineistoja, joista ei tehdä tilastoja.
Tuottajat joutuvat käsittelemään lupahakemuksia ja toimittamaan samoja aineistoja toistuvasti aineistojen käsittelijöille. Aineistojen käsittelijät joutuvat hallinnoimaan useilta viranomaisilta tulevia lupapäätöksiä ja aineistotoimituksia.	Selvitetään lakimuutokset, jotka parantaisivat aineiston käsittelijöiden mahdollisuuksia nykyistä laajempaan aineistojen säilyttämiseen.
Valtiokonttorin määräys maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden laskemisesta edellyttää, että hinnat sisältävät "maksullisen toiminnan osuuden myös viraston yleiskustannuksista, pääomakustannuksista ja muista laskennallisista eristä"	Muutetaan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisen yleisperiaatteita rajakustannushinnoittelun mahdollistamiseksi siten, että maksullisen toiminnan hintojen ei tarvitse sisältää osuutta viraston kiinteistä kustannuksista.
Julkisuuslain tietyt pykälät ja niiden nykytulkinta saattavat vaikeuttaa asiakirjojen avaamista. Tällaisia ovat muun muassa: - 24 §:n 21 kohta – Salassapidon vahinkoedellytyslauseke - 14 § - Aikamäärä luovuttamiselle - Luovuttamisesta perittävä maksu (lain 34 §) - Asiakirjojen uudelleen käyttöä koskevan oikeuden väärinkäytön kiellon puuttuminen (shikaanikielto)	Päivitetään julkisuuslakia em. pykälien osalta.
Uudelleen käytön maksuista ei välttämättä ole säädetty selkeästi ja läpinäkyvästi maksuperustelain 6-7§:n edellytyksiä noudattaen	Päivitetään eri hallinnonalojen uudelleen käyttöä koskevat säädökset maksuperustelain mukaan siten, että on selvää, kumpaa pykälää sovelletaan ja millä perusteella.

Liite 1: Raporttia varten haastatellut henkilöt

Tätä raporttia varten on haastateltu seuraavia henkilöitä:

Tuulia Hakola-Uusitalo – tutkimusjohtaja – Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Janne Huovari – ennustepäällikkö – Pellervon taloustutkimus

Markus Jäntti – professori – Stockholm University

Tuomas Kosonen – tutkimusjohtaja – Palkansaajien tutkimuslaitos

Tiina Kupila-Rantala – varatoimitusjohtaja – CSC

Pekka Marttinen – apulaisprofessori – Aalto-yliopisto

Hennamari Mikkola – tutkimusyksikön päällikkö – Kansaneläkelaitos

Pekka Sinko – talousneuvoston pääsihteeri – valtioneuvoston kanslia

Lauri Sääksvuori – erikoistutkija – Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Aino Tylli – tilastopäällikkö – Tilastokeskus

Hanna Virtanen – tutkija – Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-322-9 (pdf)

Kesäkuu 2020